

ביאורים

מלבד חשיבותה של אהבת ה' והיותה חובה המוטלת עלינו, היא גם הדבר הטוב, הבריא והמהנה ביותר שיכול האדם לקנות לעצמו. הקב"ה בראנו על מנת שנהיה טובים ונאהב אותנו, ועל כן כל התנהגות אחרת פוגעת באושר הגדול שהחיים טומנים בתוכם.

שאיפות מופרזות מזיקות לנפש ומסתיימות בייאוש, אולם לא כן הדבר בשאיפה לדבוק בקב"ה, על אף היותה השאיפה הרחוקה ביותר, שזו הרי דרך העולה עד אינסוף. שני דברים עושים את ההבדל - ראשית, בשאר השאיפות ההנאה מההישג קצרה מאוד. העמל להשיג הון עתק אינו נהנה בשלב העבודה, והיה שמח אילו אחר התאמץ במקומו. ואפילו אחרי כיבוש יעדו, ההנאה נגמרת מהר בהרבה מהמצופה. הוא מתרגל, חווה ריקנות וחוזר לעמול ולסבול. לא כן בעניינים הרוחניים. אומן, למשל, לעולם לא ייתן לאחר להכין לו יצירות, אפילו אם הוא ימכור אותן ויתכבד בהן. אם הוא אומן אמיתי, הרי שכבר בשלב היצירה הוא מגיע להתרוממות רוח נדירה, ואת כל הלהט שלו הוא יכניס בכל קו ובכל תו. בגמר היצירה מיד ירוץ ליצירה הבאה, אך לא כמו האדם החומרי. הוא ירוץ להמשיך בעשייתו, לא משום שהישגיו כבו ואיבדו זוהרם, אלא מרוב שהישגיו כל כך ממלאים אותו. התלהבות הולכת וגדלה תסחף אותו להמשיך להרחיב את הופעת נפשו בעוד ועוד יצירות. כך האוהב את הקב"ה ועובד אותו מכל הלב, הרי עבורו כל יום של עבודה הוא יום של חוויה ויצירה, יום של נתינת ביטוי לרחשי נשמתו העמוקים ביותר. הוא ייחנה מאוד מהעבודה, וכל שכן מהתוצאות שלה, הישגיו הרוחניים וקרבת ה', שיימלאו אותו ויתנו לו חיי משמעות ואהבה שאין לשער.

הייחוד השני שבאהבה לה' הוא באינסופיותה. הישגים חומריים אדם ממצה במהירות, ואז הוא מקווה שאם ישנה את המיניון הרי אז יגאל את נפשו וינחל שמחת עולמים. הוא יעמול הרבה מתוך אמונה כי מינון כלשהו יהפוך אותו למאושר שבאדם. כשכספו מספיק להגשמת כל חלום ואין לו לאן להתקדם, הוא מגלה שכל חלומותיו מסתכמים במספר חודשים והוא אובד עצות. לא כן באהבת ה', היא היחידה שגם אחרי שהיא ממלאת את האדם, היא מאפשרת לשאפתנות הבלתי פוסקת שבאדם להצמיח ולהפריח אותו עד בלי די.

הרחבות

• התענוג שבאהבת ה'

האהבה אל הש"י תענג הנפש ותשמחה. הרב קוק במספר מקומות מתייחס לעניין של אהבת ה'. הנשמה אוהבת ומתענגת על ה': "שלהבת אש הקודש של אהבת ה' הלא בתוך הנשמה היא תמיד בוערת היא, מחממת היא את הרוח, מאירה היא את החיים, ועינוגיה אין להם סוף, אין מדה מתארת את נעמם ומתקם" [מדות הראיה, אהבה ד].

אמנם הנשמה תמיד אוהבת את ה' ומתענגת על אהבה זו, אך בחייו הפרטים של כל אדם דרושה עבודה על מנת שתופיע אהבה זו. הרב קוק מבאר שאהבת ה' הבאה מצד נפשו של האדם הינה חסרה, כיוון שישנן פעמים שדרכי ההשגחה הן כמו ניתוח בגופו של חולה, אולם הנפש לא מסוגלת לאהוב מתוך הרגשת הכאב. אותם הדברים יכולים לעורר באדם אהבה רק מתוך התבוננות שכלית, כשהאדם מבין שכל מה שעובר עליו הוא לטובתו. אולם גם מדרגה זו איננה המשובחת ביותר: "אהבה לה' יתברך צריכה להתגבר מצד דברים שלא ישער כלל תכלית טובם, רק ישך לאהבת כבודו הגדול לבדו" [עולת ראה א, עמ' רנ] גם אם בשכלו אין האדם מסוגל להבין כיצד יובילו אותו המאורעות לטובה, עדיין אהבת ה' שבלבו אינה תלויה בזה: "רק ב'ככל מאדך' [דברים ו, ה], שהיא הנשמה, תוכל לבוא אהבה זו" [שם]. רק הנשמה האלוהית יכולה להודות ולאהוב את הקב"ה על כל דבר ודבר שה' עושה. אהבת זו נובעת מתוך הכרה בגדלות כבוד ה', ולא רק מתוך רגש של הכרת הטוב.

פרק שלשים-וששה

האהבה אל הש"י תענג הנפש ותשמחה. ואף-על-פי שהאהבה אל הדבר הבלתי-משג° או קשה-ההשגה תטריד הנפש ותבלבל אותה לחשב מחשבות להשיג הדבר הנאהב, ולזה° יהיו החושקים תמיד בצער ובדאגה עד שישגו הדבר הנאהב - מפל-מקום, האהבה אל הש"י, אף אם הוא דבר בלתי-משג, לא תטריד הנפש ולא תבלבל אותה; כי במעט המשג ממנו אל האדם, תשמח הנפש ותגיל ותתענג תענוג נפלא. כי כן דרך האוהב, שהמעט המשג אליו מהדבר הנאהב, יותר ערב אצלו מהרבה מזולתו.

ולזה, מה ששבח שלמה בספר שיר-השירים [ז, ז] זה-המין מן האהבה°, מזולתה מן האהבות, ואמר עליה: "מה-יפית ומה-נעמת אהבה בתענוגים" - כלומר: כמה רב היפי והנעימות שיש לאהבת הש"י על-זולתה מן האהבות, כי זאת-האהבה היא "אהבה בתענוגים"; רצה לומר, שיתענג בה האדם תענוג נפלא, ויש בה מיני תענוגים מתחלפים כמיני ההשגות המתחלפות אשר בו. ושאר מיני האהבות יצירו האדם צער נפלא° קדם השגת הדבר הנאהב; וכשישיג ממנו מעט ישמח בו, אלא° שיכפל הצער עד שישגיגהו כלו, אחר שהוא אפשרי-ההשגה אליו; וכשישיג פלו, תפסק האהבה וישקט החשק. אבל אהבת הש"י, ישמח האדם במעט המשג, להיותו משער גדל מעלת הדבר המשג; ויתענג בו בלי שום-תוספת צער, אחר היותו יודע שהוא, יתברך, נמנע-ההשגה, ולזה יתענג במעט המשג ממנו תענוג נפלא; וכל מה שתתוסף ההשגה תתוסף האהבה והתענוג. ואי-אפשר לאהבה הזאת שתשקט ותפסק, להיות הדבר בלתי-בעל-תכלית°. וכל מה שישגיג ממנה מדרגה-מה°, יתענג בה ויגדל הכסף להשיג יותר, וכן לבלתי-תכלית°. ולזה אי-אפשר שתפסק, אבל ישמח תמיד במעט המשג ממנה. כמו שבארנו בפרק חמשה-עשר מהמאמר השני, כי כפי גדל מעלת הדבר המבקש תגדל השמחה והתענוג יותר בדבר המשג ממנו.

אהבת ה' אינה מטרידה את הנפש

שבח אהבת ה'